

Η άρνηση του εκλεκτού

Άγ. Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου.

Σκέψου, ἀγαπητέ, τὴν αἰτία τῆς ἀρνήσεως τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου, ποὺ εἶναι ἡ ἀμέλεια, ἡ ὁποία φαίνεται φανερὴ σ' αὐτὰ τὰ τρία· στὸν τρόπο, μὲ τὸν ὁποῖον ἀκολουθοῦσε τὸν διδάσκαλό του· στὸν σκοπὸ γιὰ τὸν ὁποῖον τὸν ἀκολουθοῦσε καὶ στὰ ἀποτελέσματα ποὺ τοῦ προξένησε ἡ ἀμέλεια. Ὁ τρόπος ποὺ τὸν ἀκολουθοῦσε ἦταν ἀπὸ μακριά· «Ὁ Πέτρος τὸν ἀκολουθοῦσε ἀπὸ μακριά» (Ματθ. 26, 58) ποὺ σημαίνει ὅτι ὁ Πέτρος κυριευόταν ἀπὸ μία χλιαρότητα καὶ ἀμέλεια καὶ οὔτε ἐντελῶς ἤθελε νὰ ἐγκαταλείψει τὸν διδάσκαλό του, οὔτε τελείως νὰ τὸν ἀκολουθεῖ, ἀλλὰ ἤθελε στὴν περίπτωση αὐτὴ καὶ νὰ φαίνεται ὅτι εἶναι μαθητὴς του καὶ νὰ μὴ κινδυνεύσει γιὰ τὸν διδάσκαλό του.

Πάλι, τὸ τέλος καὶ ὁ σκοπὸς τοῦ Πέτρου, γιὰ τὸν ὁποῖον ἀκολουθοῦσε τὸν Ἰησοῦ, δὲν ἦταν νὰ πάει νὰ πεθάνει μαζί του, ἀλλὰ κάποια περιέργεια, γιὰ νὰ κάνει μία θεωρία, ὅχι σὰν δικός του μαθητὴς, ἀλλὰ σὰν ἕνας ξένος περιηγητὴς καὶ νὰ δεῖ τὸ τέλος τοῦ τόσο μεγάλου ἔργου. «Καὶ ὅταν μπῆκε μέσα κάθισε μαζί μὲ τοὺς ὑπηρέτες, γιὰ νὰ δεῖ τὸ τέλος» (Ματθ. 26,58).

Ἀκολούθησε τὸν Ἰησοῦ καὶ ὁ Ἰωάννης, ὁ ἀγαπημένος μαθητὴς ἀλλὰ ὄχι ἀπὸ μακριά, ἀλλὰ ἀπὸ κοντὰ καὶ μπῆκε στὴν αὐλὴ τοῦ

ἀρχιερέως ὄχι γιὰ νὰ δεῖ τὸ τέλος καὶ τὸ ἀποτέλεσμα, ἀλλὰ, ἂν τύχαινε, νὰ πεθάνει μαζί μὲ τὸν διδάσκαλό του· καὶ αὐτὸ συνέβαινε, ἐπειδὴ δὲν ἦταν χλιαρὴ ἡ ἀγάπη του πρὸς τὸν Κύριο, ἀλλὰ τὸν ἀγαποῦσε τόσο πολὺ, ποὺ οὔτε γιὰ ὥρα δὲν δεχόταν νὰ φύγει ἀπὸ κοντά του. Γι' αὐτὸ καὶ δὲν πῆγε μόνος του νὰ βάλει μέσα τὸν Πέτρο, ἀλλὰ εἶπε στὴ θυρωρὸ καὶ ἐκείνη τὸν ἔβαλε μέσα, ὅπως ἐρμηνεύει ὁ ἱερὸς θεοφύλακτος: «Βγήκε τότε ὁ μαθητὴς ὁ ἄλλος, ὁ ὁποῖος ἦταν γνωστὸς στὸν ἀρχιερέα, καὶ εἶπε στὴ θυρωρὸ καὶ ἔβαλε τὸν Πέτρο μέσα» (Ἰω. 18, 16).

Πιὰ ἦταν τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἀμέλειας τοῦ Πέτρου; ἡ τέλεια λησμοσύνη καὶ ὁ λήθαργος, γιὰ νὰ πῶ ἔτσι, ποὺ τὸν ἔπιασε στὰ λόγια τοῦ διδασκάλου του, ἀκόμη καὶ τότε ποὺ τὸν ἀρνήθηκε, σὲ σημεῖο ποὺ ἂν ὁ Κύριος δὲν γύριζε νὰ τὸν δεῖ, σίγουρα ὁ Πέτρος δὲν θὰ αἰσθανόταν καθόλου ὅτι τὸν ἀρνήθηκε· «Ὁ Κύριος γύρισε καὶ κοίταξε στὸ πρόσωπο τὸν Πέτρο καὶ θυμήθηκε ὁ Πέτρος τὸν λόγο τοῦ Κυρίου» (Λουκ. 22, 61) καὶ ἡ τέλεια ἄγνοια καὶ ἡ ἀθέτηση τῶν παραγγελιῶν, ποὺ ἔδωσε ὁ Κύριος στὸ ὑπερῶο καὶ στὸν κῆπο, γιὰ νὰ παραμένει ὁ ἴδιος ἄγρυπνος: «Σίμων, Σίμων ὁ σατανᾶς σᾶς ζήτησε, γιὰ νὰ σᾶς κοσκινίσει, ὅπως τὸ σιτάρι» (Λουκ. 22, 31): καὶ πάλι· «Σίμων, κοιμᾶσαι; Δὲν μπόρεσες μία ὥρα νὰ ἀγρυπνήσεις» (Μάρκ. 14, 37). Καὶ ἐπὶ πλέον ἡ μεγάλη λύπη ποὺ τὸν κατέβαλε ὀλοκληρωτικὰ ἐξ αἰτίας τῆς ὁποίας καὶ κοιμόταν καὶ δὲν μποροῦσε νὰ ἀνοίξει τὰ μάτια του, ὅπως λέει ὁ Λουκᾶς: «Ἦλθε στοὺς μαθητὲς του καὶ τοὺς βρῆκε νὰ κοιμοῦνται ἀπὸ τὴ λύπη» (Λουκ. 22, 45).

Τώρα αὐτὴ ἡ μεγάλη ἀμέλεια τοῦ Πέτρου πῶς ἦταν δυνατὸ νὰ καταλήξει σὲ κάτι ἄλλο, παρὰ σὲ μία φανερὴ πτώση; «Ἀπὸ τεμπελιᾶς πέφτει τὸ δοκάρι τῆς στέγης» (Ἐκκλ 10, 18). Γι' αὐτὸ ἡ ἀμέλεια αὐτὴ τοῦ Πέτρου παρομοιάζεται μὲ τὴν ψυχρότητα τοῦ τότε καιροῦ· γιατί λέει ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης: «Στέκονταν ἐκεῖ οἱ δοῦλοι καὶ οἱ ὑπηρέτες, οἱ ὁποῖοι εἶχαν ἀνάψει κάρβουνα γιὰ νὰ ζεσταθοῦν, διότι ἔκανε κρύο· στεκόταν δὲ μαζί τους καὶ ὁ Πέτρος καὶ ζεσταινόταν» (Ἰω. 18, 18). Καὶ πραγματικὰ ὁ Πέτρος ἦταν ψυχρὸς ἀπὸ τὴν ἀγάπη τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ διδασκάλου του, ὅπως λέει ὁ σοφὸς θεοφάνης ὁ Κεραμέας καὶ γι'

αὐτὸ θερμαινόταν ἀπὸ τὴ φωτιά καὶ ἀπὸ τὴ ζέστη τοῦ κόσμου καὶ τῆς σάρκας τὴν ὁποία ἀνάβουν οἱ ὑπηρέτες τοῦ διαβόλου, ἡ ὁποία κατόπιν συνέχεια ἐξευτελίζει καὶ διαπομπεύει τὸν ταλαίπωρο ἁμαρτωλὸ καὶ τὸν κάνει ἀρνητὴ τοῦ θεοῦ· ὁ Ἰωάννης ὅμως ὄντας θερμὸς στὴν ἀγάπη τοῦ θεοῦ δὲν χρειάσθηκε νὰ ζεσταθεῖ ἀπὸ τέτοια καταραμένη φωτιά.

Ἦ παγκάκιστη ἀμέλεια! Καλὰ σὲ ὀνόμασε ὁ ἅγιος Μάρκος ὁ ἀσκητὴς ἄθρη στὴν ἐπιστολὴ του πρὸς τὸν Νικόλαο, διότι σὲ ὅλο τὸ μέλλον κάνεις τοὺς ἀνθρώπους ἄθεους καὶ ἀρνητὲς τοῦ Χριστοῦ· καλὰ εἶπε ὁ ἴδιος Μάρκος ὅτι οἱ τρεῖς μεγάλοι γίγαντες τοῦ διαβόλου καὶ τῶν παθῶν εἶσαι ἐσὺ καὶ ἡ λησμοσύνη καὶ ἡ ἄγνοια· καλὰ σὲ τοποθέτησαν οἱ θεολόγοι στὴν πρώτη θέση ἀπὸ ἐκεῖνα πού ὀδηγοῦν στὴν καταστροφή, ἡ ὁποία παρασύρεις μαζί σου καὶ τοὺς ἄλλους τρεῖς βαθμοὺς τῆς ἀπώλειας τὴν τύφλωση τοῦ νοῦ, τὴν πώρωση τῆς καρδιάς καὶ τὸν ἀδόκιμο νοῦ.

Τώρα ἐσύ, ἀγαπητέ, πού διαβάζεις αὐτά, μπερὲς μέσα στὸν ἑαυτό σου καὶ ἐξέτασε καλὰ τὴν καρδιά σου, ἡ ὁποία μερικὲς φορές εἶναι τόσο μυστικὴ, ὥστε ὄχι μόνο στοὺς ἄλλους εἶναι ἀγνώριστη, ἀλλὰ ἀκόμη καὶ στὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό σου, ὅπως ἀναφέρεται: «Ἀνεξερεύνητα εἶναι τὰ βάθη τῆς ἀνθρώπινης καρδιάς καὶ ποιὸς μπορεῖ νὰ τὴν γνωρίσει;» (Ἱερεμ, 17, 9). Μπερὲς μέσα στὴν καρδιά σου καὶ ἴσως βρεῖς ἐκεῖ ὅλα αὐτὰ τὰ ἐλαττώματα, διότι καὶ σύ, ὅταν σοῦ συμβεῖ κάποια περίπτωση καὶ κάποιος πειρασμός, ἀμέσως ὅπως ὁ Πέτρος λησμονεῖς ὅλους τοὺς φωτισμοὺς καὶ τὶς ὑποσχέσεις πού σοῦ ἔδωσε ὁ θεὸς μέσα ἀπὸ τὶς ἅγιες Γραφές του, γιὰ νὰ γνωρίσεις τὴν μηδαμινότητα πού ἔχουν οἱ ἡδονὲς καὶ τὰ καλὰ τοῦ κόσμου· καὶ τὸ παράξενο εἶναι ὅτι ξεχνᾶς καὶ αὐτὴν τὴν ἐμπειρία καὶ τὴν δοκιμὴ, πού ἔκανες τόσες καὶ τόσες φορές στὰ καλὰ τοῦ κόσμου, δοκιμάζοντάς τα πάντοτε καὶ βρίσκοντάς τα ψεύτικα ὅλα, πράγμα τὸ ὁποῖο ὁ Πέτρος δὲν τὸ ἔπαθε, γιατί αὐτὸς δὲν δοκίμασε ἄλλη φορά τί εἶναι ἡ ἄρνηση. Κάνεις μερικὲς φορές κάποιο καλὸ ἔργο, ἀλλὰ ποιὸς ξέρει μήπως τὸ καλὸ αὐτὸ τὸ ἔχεις ἀνακατεμένο μαζί μὲ κάποιο κοσμικὸ σκοπὸ; δηλαδὴ ἢ γιὰ νὰ σὲ δοξάσει ὁ κόσμος ἢ γιὰ νὰ κερδίσεις κάτι ἢ γιὰ νὰ φαίνεσαι καλλίτερος ἀπὸ τοὺς ἄλλους; θέλεις νὰ

ἀκολουθεῖς τὸν Ἰησοῦ, ἀλλὰ μὲ μία ἐνδιάμεση κατάσταση δηλαδή οὔτε ὅλος νὰ δοθεῖς στὸν θεό, οὔτε ὅλος στὸν κόσμο· δηλαδή ζητᾷς ἕναν δρόμο ποὺ νὰ μὴ εἶναι οὔτε ὁ πλατὺς δρόμος ποὺ ὀδηγεῖ στὴν ἀπώλεια οὔτε ὁ στενὸς καὶ γεμάτος θλίψεις ποὺ ὀδηγεῖ στὴν σωτηρία· ἀλλὰ ζητᾷς ἕναν δρόμο, ποὺ νὰ μπορεῖς καὶ σὺ νὰ ἀκολουθήσεις τὸν Χριστό, ὅπως ὁ Πέτρος ἀπὸ μακριά, ἀλλὰ χωρὶς νὰ παραιτεῖσαι καθόλου ἀπὸ τὴν ὑπηρεσία τῶν παθῶν σου.

Ἡ παγκάκιστη ἀμέλεια, ποὺ κυριεύει ἀκόμη κι ἐσένα ἀδελφέ! Μὴ κατηγορεῖς, λοιπόν, στὸ ἐξῆς τὸν μακάριο Πέτρο, ποὺ νικήθηκε ἀπὸ τὴν ἀμέλεια, ἀλλὰ νὰ κατηγορεῖς τὸν ἑαυτό σου, διότι νικιέσαι ἀπὸ αὐτήν. Καὶ ἐκεῖνος βέβαια, νικήθηκε μία φορά, ἐνῶ ἐσὺ νικιέσαι καθημερινά. Μὴ κατακρίνεις τὸν Πέτρο, γιατί ἀρνήθηκε τὸν Κύριο, ἀλλὰ νὰ κατακρίνεις τὸν ἑαυτό σου· διότι μολονότι ὁμολογεῖς τὸν θεὸ μὲ τὰ λόγια, τὸν ἀρνεῖσαι ὅμως μὲ τὰ ἔργα, κάνοντας ἀντίθετα σ' ἐκεῖνα ποὺ διατάζει, ὅπως λέει ὁ Παῦλος: «Ὁμολογοῦν ὅτι γνωρίζουν τὸν θεό, τὸν ἀρνοῦνται ὅμως μὲ τὰ ἔργα». Νὰ κατακρίνεις τὸν ἑαυτό σου, γιατί ὅσες φορές ὀρκίζεσαι ψεύτικα, ἢ ὅσες φορές ἀρνεῖσαι τὴν ἀλήθεια καὶ δὲν θέλεις νὰ τὴν ὁμολογήσεις ἢ ἀπὸ πείσμα ἢ ἀπὸ ὑπερηφάνεια ἢ αὐταρέσκεια, τόσες φορές ἀρνεῖσαι τὸν Χριστό, ποὺ εἶναι ἡ ἀλήθεια: «Ἐγὼ εἶμαι ἡ ἀλήθεια» (Ἰω. 14 ,6) ὅσες φορές βασιζεσαι στὴν δύναμή σου καὶ προσκυνεῖς σὰν εἶδωλο τὴν περιουσία σου, ἀρνεῖσαι τὸν Χριστό· γι' αὐτὸ καὶ ὁ ἅγιος Παῦλος ὀνόμασε τὴν πλεονεξία εἰδωλολατρεία (Κολοσ. 3, 5). Καὶ γιὰ νὰ μιλήσω γενικά· ὅτιδήποτε προτιμᾷς περισσότερο ἀπὸ τὴν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ, κι ἂν ἀκόμη ἐκεῖνο εἶναι μία βελόνα, λέγεται ἄρνηση τοῦ Χριστοῦ· γι' αὐτὸ εἶπε καὶ ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος, ὅτι μὲ πολλοὺς τρόπους μπορεῖ κάνεις νὰ ἀρνεῖται τὸν Χριστό.

Γι' αὐτό, καὶ σὺ ἀδελφέ, μιμήθηκες τὸν Πέτρο στὴν ἀμαρτία, ἃς μιμηθεῖς καὶ τὴν μετάνοιά του· ἐπειδὴ, σύμφωνα μὲ τὸν σοφὸ Νικήτα, γι' αὐτὸ τὸν λόγο γράφτηκαν τὰ σφάλματα τῶν ἁγίων, γιὰ νὰ μιμηθοῦμε ἐμεῖς τὴν μετάνοιά τους: «Μαθαίνουμε ἀπὸ τὶς ἅγιες Γραφές τὶς πτώσεις τῶν ἁγίων, γιὰ νὰ γίνουμε μιμητὲς καὶ τῆς μετάνοιάς τους». Ἐκεῖνος μία φορὰ ἀρνήθηκε τὸν Κύριο, ἀλλὰ

μετανοούσε σὲ ὅλη του τὴ ζωὴ· διότι, λέει ὁ ἅγιος Κλήμης, ὁ μαθητὴς του, ὅτι ὅσες φορὲς ὁ Πέτρος ἄκουγε τὸν πετεινὸ πού φώναζε, θυμόταν τὴν ἄρνηση πού ἔκανε καὶ ἔκλαιγε· λέει καὶ ὁ Εὐαγγελιστὴς Μάρκος γιὰ τὸν Πέτρο ὅτι «Ἄρχισε νὰ κλαίει» (Μαρκ. 14, 72), πράγμα, πού ἐρμηνεύοντας ὁ ἱερὸς Θεοφύλακτος τὸ λέει ἀντὶ τὸ 'ἀρξάμενος'. Διότι ἀφοῦ ἄρχισε μία φορὰ νὰ κλαίει, δὲν σταμάτησε νὰ κλαίει σὲ ὅλη του τὴν ζωὴ.

Καὶ σὺ νὰ μετανοήσεις ἀπὸ τὰ βάθη τῆς καρδιάς σου πρὸς τὸν θεὸ σὲ ὅλη σου τὴν ζωὴ· καί, ὅσες φορὲς θυμᾶσαι τὶς ἁμαρτίες σου, νὰ κλαῖς καὶ νὰ χύνεις γι' αὐτὲς δάκρυα πολὺ πικρά· γιατί λέει ὁ ἅγιος Ἰερώνυμος, ὅτι «Ἡ μὲν προσευχὴ καταπραΰνει τὸν θεό, πού εἶναι ὀργισμένος, ἐνῶ τὰ δάκρυα τὸν ἀναγκάζουν νὰ ἐλεήσει». Καὶ ὁ ἅγιος Χρυσόστομος λέει ὅτι μετὰ τὴν βροχὴ ὁ ἀέρας γίνεται καθαρὸς καὶ ξάστερος, καὶ μετὰ τὰ δάκρυα ἡ ψυχὴ καὶ ὁ νοῦς γίνονται καθαρὰ καὶ ξάστερα. Ὁ Πέτρος ἀκούγοντας ἐκεῖνον τὸν πετεινὸ, πού φώναξε, ξύπνησε καὶ συναισθάνθηκε τὴν ἁμαρτία του καὶ ἐσὺ ἀκούγοντας τὸν Κύριο, πού σοῦ φωνάζει «Γρηγορεῖτε» (Μάρκ. 13, 37), ξύπνα ἀπὸ τὴν ἀμέλεια, ἔλα σὲ συναίσθηση τῶν ἁμαρτιῶν σου καὶ στάσου ἄγρυπνος.

Ἐκεῖνος ὅσο ἦταν στὴν αὐλὴ τοῦ ἀρχιερέως μαζὶ μὲ τοὺς στρατιῶτες δὲν μπορούσε νὰ κλάψει καὶ νὰ μετανοήσει, ἀλλὰ ἔκλαψε μόλις βγῆκε ἔξω ἀπὸ τὴν αὐλὴ: «Καί. μόλις βγῆκε ἔξω ἔκλαψε πικρὰ» (Ματθ. 26, 75). Καὶ ἐσύ, ἂν δὲν βγεῖς ἔξω ἀπὸ τὴν ἀναισθησία τοῦ νοῦ σου, πού ἔχει πωρωθεῖ, ὅπως λέει ἀλληγορικὰ ὁ ἱερὸς Θεοφύλακτος καὶ ἂν δὲν ἀπομακρυνθεῖς ἀπὸ τὰ αἷτια τῆς ἁμαρτίας καὶ ἂν δὲν ἀπομακρυνθεῖς ἐντελῶς ἀπὸ τὸ κακό, δὲν μπορείς νὰ κλάψεις τὶς ἁμαρτίες σου καὶ νὰ δείξεις ἀληθινὴ μετάνοια.

Ἐκεῖνος ἀπὸ τὴν ἁμαρτία τῆς ἀρνήσεως ἀπέκτησε μετάνοια, ἀπέκτησε ταπείνωση, δηλαδή τὸ νὰ μὴν ἔχει ἐμπιστοσύνη στὴ δύναμή του, ἀλλὰ στὴ βοήθεια τοῦ θεοῦ· ἀπόκτησε τὸ νὰ μὴν ἀπελπίζεται καὶ τὴ συμπόνοια στοὺς ἁμαρτωλοὺς Καὶ σὺ ἀπὸ τὶς προηγούμενες ἁμαρτίες πού ἔχεις κάνει, μάθε νὰ ταπεινώνεσαι· μάθε ὅχι νὰ κατηγορεῖς τοὺς ἄλλους ὅταν ἁμαρτάνουν, ἀλλὰ νὰ τοὺς συμπονᾶς καὶ νὰ τοὺς διδάσκεις νὰ μὴν ἀπελπίζονται.

Ἐκεῖνος μὲ τὴ μεγάλη μετάνοια, ποὺ ἔδειξε, δέχθηκε πάλι τὴν ἀποστολικὴ ἀξία, ποὺ ἔχασε καὶ ἔγινε πάλι κορυφαῖος τῶν Ἀποστόλων· καὶ ἐσὺ ἐὰν μετανοεῖς μὲ τέτοια θερμότητα, μπορεῖς νὰ δεχθεῖς τὴν χάρι τῆς υἰοθεσίας ποὺ ἔχασες μὲ τὴν ἁμαρτία σου, καὶ νὰ γίνεις πάλι υἱὸς Θεοῦ καὶ κληρονόμος τῆς βασιλείας του.

Γνώρισε, λοιπόν, ὅτι αἰτία ὅλων σου τῶν πταισμάτων ἦταν ἡ ἀμέλειά σου καὶ νὰ ντραπεῖς μπροστὰ στὸν θεϊκό σου διδάσκαλο· καὶ ἀπὸ δῶ καὶ πέρα ἀποφάσισε νὰ ἀρχίσεις μία καινούργια ζωὴ μὲ νέα θερμότητα καὶ μὲ σκοποὺς ὅλους θεϊκοὺς δηλαδὴ γιὰ νὰ δοξάζεις τὸν Θεὸ καὶ γιὰ νὰ ἀσφαλίσεις τὴ σωτηρία σου. Καί, τέλος πάντων, ἐπειδὴ ἡ ἀμέλεια ἔχει μεγάλη δύναμη καὶ μπορεῖ πάλι νὰ σὲ ρίξει στὴν πτώση τῆς ἁμαρτίας μολονότι εἶναι φοβερὴ καὶ ἡ δύναμη τοῦ διαβόλου: «Αὐτοὶ ὅμως ἀμέλησαν (οἱ καλεσμένοι στοὺς γάμους) καὶ πῆγαν ὁ ἓνας στὸ χωράφι του καὶ ὁ ἄλλος στὸ ἐμπόριό του» (Ματθ. 22, 5) γι' αὐτὸ παρακάλεσε τὸν Κύριο νὰ σὲ ἐλευθερώσει ἀπὸ τὴν μία καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη, ἀλλὰ τὸ σπουδαιότερο νὰ σὲ ἐλευθερώσει ἀπὸ τὸν ἑαυτό σου, γιατί σὺ ὁ ἴδιος εἶσαι γιὰ τὸν ἑαυτό σου ἓνας ἐχθρὸς χειρότερος ἀπὸ κάθε διάβολο, καθὼς ἀναφέρεται: «Ἐκεῖνοι ποὺ ἁμαρτάνουν εἶναι ἐχθροὶ τῆς ζωῆς τους» (Τωβίτ 12,10).

Ἀπὸ τό βιβλίο: «Πνευματικὰ Γυμνάσματα»,

ἔκδ. Συνοδία Σπυρίδωνος Ἱερομονάχου, Νέα Σκῆτη Ἁγ. Ὁρους.